

בס"ד

פרשת בני גד ובני ראובן לפרשת מטות

יהוה עד הורישו את אנבי מפניו: (כב) ונכבשה הארץ לפני יהוה ואחר תשבבו והיייתם נקים מיהנה ומישראל והייתה הארץ הזאת לכם לאחזה לפני יהוה: (כג) ואם לא תעשוון פן הנה חטאתם ליהוה ודעו חטאתכם אשר תמצא אתכם: (כד) פנו לכם ערים לטפכם וגדרת לצנאכם והיצא מפיכם תעשו: (כה) ויאמר בני גד ובני ראובן אל משה לאמר עבדיך יעשו פאשר אדני מצנה: (כו) טפנו נשינו מקננו וכל בהמתנו יהיו שם בערי הגלעד: (כז) ועבדיך יעברו כל חלוץ צבא לפני יהוה למלחמה פאשר אדני דבר:

... (לט) וילכו בני מכיר בן מנשה גלעד וילפדה ויורש את האמרי אשר בה: (מ) ויתן משה את הגלעד למכיר בן מנשה וישב בה: (מא) ויאיר בן מנשה הלך וילפד את חותיהם ויקרא אתהן חות יאיר: (מב) ונבח הלך וילפד את קנת ואת בנתיה ויקרא לה נבח בשמו:

חלקו הראשון של המשא ומתן - והוא מחציתו הראשונה של הסיפור, בפסוקים א-יט - מתאפיין **בדו-שיח מתוח ביותר** בין משה לנציגי השבטים ובאי-הסכמה ביניהם.

בפסוק כ - בראש המחצית השנייה - חלה התפנית: המתח מתפרק בבת אחת כשמתברר שמשה מקבל עקרונית את ההצעה שהציעו בפסוקים הקודמים באמרו: "אם תעשוון את הדבר הזה, אם תחלצו לפני ה' למלחמה..."

המשך המשא ומתן במחציתו השנייה של הסיפור הוא רגוע יותר.

הדוברים השונים חוזרים לכאורה זה על דברי זה מתוך הסכמה עקרונית, והתקדמות הסיפור מתבטאת בשינויים הקטנים שבאותן החזרות. בעיון זה נעסוק בעיקר במחציתו הראשונה של הסיפור.

הספק בהבנת הסיטואציה ומחלוקת המפרשים על כך

בני גד ובני ראובן שוטחים את בקשתם לפני משה:

ה ויאמרו אם-מצאנו חן בעיניך יתן את-הארץ הזאת לעבדיך לאחזה אל-תעברנו את-הירדן.

על כך הם נענים בנאום ארוך ותקיף של משה (בפסוקים ו-טו), המאשימם בהשתמטות מלהשתתף עם אחיהם במלחמת כיבוש הארץ ומשווה אותם למרגלים שהניאו את לב בני ישראל מעבור אל הארץ (במדבר ל"ב ו-ט"ו).

לדברי משה, בקשתם עלולה לגרום לתוצאות דומות לאלו של חטא המרגלים ואף לחמורות יותר: (טו) "ושחתם לכל העם הזה".

הקדמה

פרק ל"ב בפרשת מטות מכיל סיפור מיוחד: סיפור שכמעט עד לסופו מורכב אך ורק מדיבורים.

נושא הסיפור הוא המשא ומתן שניהלו נציגי שני השבטים עם משה, שבעקבותיו זכו בנחלתם בשטחי הכיבוש של ממלכת סיחון.

עיקרו של הסיפור, הן מבחינת הכמות והן מבחינת התוכן, אינו בעובדות הישבויות שתוארו בסופו - בנייתן של ערים אחדות בידי שבט גד ושבט ראובן - אלא **בדברים שנאמרו** במהלך המשא ומתן על ידי בני השבטים מחד ועל ידי משה מאידך.

1. במדבר ל"ב

(א) ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה: (ב) ויבאו בני גד ובני ראובן ויאמרו אל משה ואל אלעזר הכהן ואל נשיאי העדה לאמר: (ג) עטרות ודיבן ויעזר ונמרה וחסבון ואלעלה ושבם ויבנו ובעו: (ד) הארץ אשר הפה יהוה לפני עדת ישראל ארץ מקנה הוא ולעבדיך מקנה:

(ה) ויאמרו אם מצאנו חן בעיניך יתן את הארץ הזאת לעבדיך לאחזה אל תעברנו את הירדן:

(ו) ויאמר משה לבני גד ולבני ראובן האחיכם יבאו למלחמה ואתם תשבבו פה: (ז) ולמה תנאו ו\תניאו\ את לב בני ישראל מעבר אל הארץ אשר נתן להם יהוה:

(ח) כה עשו אבותיכם בשלחי אתם מקדש ברנע לראות את הארץ: (ט) ויעלו עד נחל אשכול ויראו את הארץ ויניאו את לב בני ישראל לבלתי בא אל הארץ אשר נתן להם יהוה: (י) ויחר אף יהוה ביום ההוא וישבע לאמר: (יא) אם יראו האנשים העלים ממצרים מן עשרים שנה ומעלה את האדמה אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב כי לא מלאו אחרי: (יב) בלתי קלב בן יפנה הקנזי ויהושע בן נון כי מלאו אחרי יהוה: (יג) ויחר אף יהוה בישראל וינעם במדבר ארבעים שנה עד תם כל הדור העשה הרע בעיני יהוה:

(יד) והנה קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים לספות עוד על חרון אף יהוה אל ישראל: (טו) כי תשובו מאחרי ויסף עוד להפיתו במדבר ושחתם לכל העם הזה:

(טז) וישבו אליו ויאמרו גדרת צאן ובה למקננו פה וערים לטפנו: (יז) ונאחנו נחלץ חשים לפני בני ישראל עד אשר אם הביאנם אל מקומם וישב טפנו בערי המבצר מפני ישיבי הארץ:

(יח) לא נשוב אל פתינו עד התנחל בני ישראל איש נחלתו: (יט) כי לא ננחל אתם מעבר לירדן והלאה כי באה נחלתנו אלינו מעבר הירדן מזרחה:

(כ) ויאמר אליהם משה אם תעשוון את הדבר הזה אם תחלצו לפני יהוה למלחמה: (כא) ועבר לכם כל חלוץ את הירדן לפני

וּכּוּוּנְתָנוּ... אין אנחנו רוצים לשבת פה מעתה, אבל... נִחְלָץ חושים... וּנְלַךְ לַמְלַחְמָה עִם אֲחִינוּ.

בפירוש זה, שִׁמְשָׁה הַקְּדִים לְהוֹכִיחַ אֶת שְׁנֵי הַשְּׁבֻטִים מִתּוֹךְ שֶׁלֹּא הֵבִין אֶת כּוּוּנְתָם, מִתְקַשָּׁה מֵאוֹד ר' יִצְחָק עֲרָאמָה, בְּעַל הַעֲקֵדָה, בְּשַׁעַר הַשְּׁמוּנִים וְחִמִּישָׁה בִּסְפָרוֹ:

4. ר' יצחק עראמה "בעל העקדה"

יש לעורר ספק עצום על דבריו של משה רבנו עמהם, והוא: כִּי הִיָּה מֵהָרְאוּי שִׁישָׁאֵל לָהֶם בְּתַחֲלִילָה אִם הִיָּה רְצוֹנָם לְעִבּוֹר עִמָּהֶם לַמְּלַחְמָה אִם לֹא. ואם יאמרו לו מה שאמרוהו באחרונה, למה יחרפם על פניהם באמור להם כל אותן קנטורין וחירופין, ולא נתקררה דעתו עד ששלח יד לשונו באבותיהם (פסוק יד)... וכדומה, שבהשיבן דבר לאמר: 'גדרת צאן נבנה' וגו' ו'אנחנו נחלץ חשים' וגו' שהתנחם מאוד על מה שהתריס כנגדם [על] לא פשעם ולא חטאתם, ומוטב שלא יעשה כן, כי לא אדם הוא להינחם.

ועל כן הוא מסיק:

אמנם הנראה בזה הוא כי הנה משה אדוננו עליו השלום בעוצם חכמתו עמד על אימות כוונתם, ולבו לב חכם אשר לימינו, וירה חצים שנונים אל כל אשר יהיה בלבם ולא יחטיא... ומהנראה שכאשר חשב להם, כן היה בלבם.

כי מתחילה לא היה בדעתם לעבור עמהם למלחמה. וזה מה שאמרו 'אל תעברנו את הירדן'.

ועוד: כי לא נאמר (בפסוק טז) 'ויאמרו אליו בני גד ובני ראובן גדרת צאן' וגו' אלא 'ויגשו אליו ויאמרו' וגו'.

דמשמע ששמעו דבריו [של משה] ונתייעצו עליהם, ואחר כך חזרו אליו עם התשובה ההיא.

שתי תפיסות מנוגדות של מטרת הסיפור

המחלוקת שלפנינו אינה רק מחלוקת פרשנים מקומית בביאורו של פסוק זה או אחר אלא מחלוקת בתפיסת כל מטרת הסיפור.

לפי בעל העקדה מטרתו מובנת:

משה רבנו, הרועה הנאמן, עומד בפרץ מול סכנה חדשה של התפוררות לאומית, סכנה המאיימת מחדש על ירושת הארץ. בדבריו התקיפים הוא מקדים רפואה למכה ומיישר את ההדורים עם שני השבטים הגורמים לאותה סכנה.

אולם מהי מטרת סיפורנו לפי רמב"ן ור"י אברבנאל?

אם אירעה אי-הבנה בין משה לבין שבטי ראובן וגד, מדוע מספרת לנו התורה על כך, ועוד באריכות כה רבה?

הרב אלחנן סמט מסביר שלפי שיטתם של הרמב"ן והאברבנאל, סיפור זה, כמו פרשת מי מריבה שקדמה לו, בא להדגים את חוסר ההבנה הקיים בין משה, מנהיגו של הדור שיצא ממצרים וכלה במדבר, לבין דור הנכנסים לארץ.

משה רדוף בזיכרון חטא המרגלים, והוא רואה את צלו גם

במעשיהם של בני הדור החדש העומד להיכנס לארץ.

אולם בני דור זה אינם דומים כלל לאבותיהם. אדרבה: הם ששים אלי קרב ומוכנים בלב שלם להילחם ולכבוש את הארץ.

על נאום זה מגיבים שני השבטים בהתחייבות להיחלץ חושים לפני בני ישראל במלחמתם לכיבוש הארץ, וכתוצאה מדבריהם אלו פגה מיד המתחיות בינם לבין משה, והוא מקבל את הצעתם ומנסחה בתנאי כפול - "תנאי בני גד ובני ראובן".

מה פשר דבריו החריפים של משה בנאומו?

האם האשמתו את בני גד ובני ראובן נובעת מחוסר הבנה של כוונתם, ולאחר שהללו הבהירו את כוונתם, שלא להשתמט מן המלחמה, נתבררה למשה טעותו, או שמא משה דווקא הבין היטב את כוונתם, ורק נאומו התקיף הוא ששינה את כוונתם הראשונה והביאם להציע את מה שהציעו בהמשך?

התשובה לשאלה זו תלויה בפרשנות דברי שני השבטים בפסוק ה' "אל תעברנו את הירדן".

האם כוונתם 'אל תעברנו' - כלל, השאר אותנו כבר עתה כאן, בשטחי הכיבוש,

או שמא 'אל תעברנו' לעניין הנחלה בלבד.

נחלקו מפרשים בשאלה זו.

מדברי הרמב"ן נראה שסבר שהייתה זו אי-הבנה:

2. רמב"ן על ל"ב, ה', ד"ה ויבאו

והנה משה חשד אותם כי יאמרו כן מפחד אנשי ארץ כנען, שאמרו בהם המרגלים (י"ג, לא) 'לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו', ולכן אמר להם (- משה לבני השבטים) שאינם בוטחים בה', כאבותם, ויסף עוד להענישם כהם להניחם במדבר. ולכך ענו אותו: חלילה שנירא מהם, אבל נעבור חלוצים למלחמה ונהיה מהירים וראשוניים לפני העם להילחם באויבי ה', כי לחמנו הם.

[דברי הרמב"ן אינם חד-משמעיים ביחס לשאלה מה הייתה טעותו של משה בהבנת דבריהם:

האם טעה בכך שחשד בהם שאינם רוצים להשתתף במלחמת כיבוש ארץ כנען בעוד שדבר זה כלל לא עלה על דעתם (ואז פירושו דומה לזה של ר"י אברבנאל המובא מיד בהמשך),

או שבכך דווקא לא טעה:

הללו באמת לא התכוונו להשתתף במלחמה, וכל טעותו של משה הייתה ביחס להבנת מניעיהם:

משה ייחס להם פחדנות כמו זו של אבותיהם, וכדי להוכיח לו את טעותו הם שינו את בקשתם הראשונה והתחייבו להשתתף במלחמה כחלוצי הצבא (ואז קרוב פירושו של רמב"ן לזה של בעל העקדה המובא בהמשך).

האפשרות הראשונה בפירוש דבריו נראית לנו יותר, ועל כן כללנו את דברי רמב"ן ביחד עם דברי ר"י א].

בדברי ר"י אברבנאל מפורש שהייתה זאת אי-הבנה:

3. ר"י אברבנאל

והנה בני גד ובני ראובן פחד קראם ורעה מדברי משה רבנו עליו השלום, ורצו לומר לו שחוץ ממעלת תורתו [= 'במחילת כבודו'] לא הבין כוונתם. כי הם באמרו 'אל תעברנו את הירדן' לא כיוונו שלא ילכו שמה עם אחיהם, אלא לעניין הירושה אמרו כן, שלא יעבירו שמה להתנחל בארץ. ומפני כבודו ניגשו אליו (פסוק טז): 'ויגשו אליו ויאמרו... ואנחנו נחלץ חשים...' לומר באוזניו: אדוננו, לא הבנת דברינו

6. (כו) טפנו נשינו מקננו וכל בהמתנו יהיו שם בערי הגלעד.

בפי משה, לעומת זאת, אין מילה זו מצויה ולו פעם אחת.

אף כשהוא חוזר על דבריהם הוא מקפיד על החלפת הכינוי:

5. ההתייחסות לצאן של בני גד וראובן לעומת משה

דבריהם בפסוק טו דברי משה בפסוק כד
גדרת צאן נבנה למקננו בנו לכם ערים לטפכם
פה וערים לטפנו. וגדרת לצנאכם.

בפירושו לפסוק טז העמיד אותנו רש"י, בעקבות מדרש
תנחומא, על שינוי הסדר בין דבריהם לבין דברי משה:

6. רש"י על פסוק ט"ז

חסים היו על ממונם יותר מבניהם ונבנותיהם, שהקדימו
מקיניהם לטפם. אמר להם משה: לא כן, עשו העיקר עיקר
והטפל טפל, בנו לכם תחילה ערים לטפכם ואחר כך גדרת
לצנאכם.

וכמו שראינו משה לא רק שינה את הסדר אלא אף שינה את
המינוח:

אין הוא אומר כפי שאמרו הם 'בנו לכם גדרות צאן
למקניכם' אלא: "גדרת לצנאכם".

עוד יש להעיר עוד כי המצג שבפסוק א, הפותח במילה
'מקנה', גם מסיים בה: "והנה המקום מקום מקנה".

כך נוצר למצג זה מבנה כיאסטי נאה:

"מקנה" - הגורם האנושי (בעל המקנה) | הארץ
(הראויה למקנה) - "מקנה".

אולם משמעו של מבנה זה הוא שהגורם העיקרי המקשר בין
האדם לבין הארץ והמקיף אותם ומהווה להם מכנה משותף
הוא "המקנה".

כלומר קל לחוש בביקורת הנרמזת כלפי בני ראובן ובני גד
החל ממילתו הראשונה של הסיפור.

אוזנם הרגישה של בעלי המדרש חשה בכך:

7. במדבר רבה כ"ב, ז

אתה מוצא בבני גד ובני ראובן שהיו עשירים והיה להם מקנה
גדול, וחייבו את ממונם וישבו להם חוץ מארץ ישראל, לפיכך
גלו תחילה מכל השבטים... ומי גרם להם? על שהפרישו
עצמם מן אחיהם בשביל קניינם. מנין? ממה שכתוב בתורה
'ומקנה רב היה לבני ראובן...'

דבריהם הראשונים של בני גד ובני ראובן (ג-ה)

אף דיבורם הראשון של בני גד ובני ראובן אל משה פותח
בדרך מוזרה ביותר (במדבר ל"ב ג'ד') - מקור 1 -

ג עֲטֹרוֹת וְדִיבֹן וְיַעֲזָר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבוֹן וְאֶלְעָלָה וְשֶׁבֶם וְיָבֹוּ וְבַעַן.
ד הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִפָּה יְהוָה לְפָנֵי עַדְת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מְקַנָּה הוּא
וְלַעֲבָדֶיךָ מְקַנָּה.

כלומר הם פותחים בשמותיהן של תשע ערים אשר נכבשו
בממלכת סיוחון, ושמות אלו ממלאים פסוק שלם.

ויש לשים לב שאין זו דרך דיבור רגילה:

אי-ההבנה הזו ממחישה את ה'קצרי' הקיים בין משה לדור
הנכנס לארץ, ובכך ניתן הסבר נוסף לצורך בהחלפת
המנהיגות.

נמצא כי לפנינו תפיסות ממש הפוכות של כוונת הסיפור, הן
במה שנוגע להערכת התנהגותו של משה והן ביחס לזו של שני
השבטים.

ננסה לקרוא את הסיפור מראשית, על מנת לנסות ולראות,
האם לקרוא את הסיפור כסיפור ביקורתי כנגד משה או
כסיפור הבא לשבח על עמדו בפרץ?

האם הסיפור מבקר את בני גד ובני ראובן על בקשתם, או
שמה הוא בא לספר בשבחם?

המצג של הסיפור (פסוק א)

מוזר הוא משפט הפתיחה של הסיפור, הכלול במצג שבפסוק
א, בכך שהוא מקדים את המושא לראש המשפט, שלא כנהוג
(במדבר ל"ב א'):

א ומקנה רב היתה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד ויִרְאוּ אֶת-
אֶרֶץ יַעֲזָר וְאֶת-אֶרֶץ גִּלְעָד וְהִנֵּה הַמְּקוֹם מְקוֹם מְקַנָּה.

בדרך כלל מתחיל המשפט המקראי בפועל:

'ויהי לבני ראובן ולבני גד מקנה רב ועצום מאד,

ולעתים יוקדם נושא המשפט:

ולבני ראובן ולבני גד היה מקנה רב ועצום מאד.

מהי אפוא הסיבה להקדמת המושא בפתיחת סיפורנו?

נראה לומר שהקדמת המקנה לתחילת הפסוק היא מכיוון
ש"המקנה" הוא עניין מרכזי בסיפור:

הוא הבסיס לבקשתם של בני ראובן ובני גד והוא שקובע
בעבורם את מקום התנחלותם בארץ, והוא ממשך ונידון גם
במשא ומתן המתנהל בינם לבין משה במחצית השנייה של
הסיפור.

לעדרי הבהמות שאותם מגדל האדם ישנם כמה כינויים
במקרא: לעתים הם מכונים "צאן" או "צאן ובקר", לעתים
"בעיר" ולעתים "מקנה".

הכינוי האחרון מדגיש את ההיבט הקנייני שבהם - את
היותם רכוש לבעליהם.¹

שש פעמים מוזכרת המילה 'מקנה' בסיפורנו בפי בני גד ובני
ראובן או בהקשר אליהם - מקור 1 -

1. (א) ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד, עצום מאד.

2. (-) ויראו את ארץ... והנה המקום מקום מקנה.

3. (ד) הארץ... ארץ מקנה...

4. (-) ולעבדיך מקנה.

5. (טז) גדרת צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו.

¹ כדאי לשים לב מתי משתמשת התורה במונח "מקנה" ומתי במונחים
האחרים. בעיוננו לפרשת חוקת השווינו (בסעיף ד) את תלונת בני ישראל
בפרשת מסה ומריבה (שמות י"ז) לזו שבפרשת מי מריבה (במדבר כ').
כדאי לשים לב לכך שבתלונה שבספר שמות, זו שעוררה ביקורת על
ישראל, לשון המתלוננים היא (פסוק ג) "למה זה העליתנו ממצרים להמית
אתי ואת בני ואת מקני בצמא". לעומת זאת, בתלונה שבפרשת חוקת,
זאת שלא עוררה ביקורת א-לוהית על ישראל, לשון המתלוננים היא
(פסוק ד) "ולמה הבאתם את קהל ה' אל המדבר הזה למות שם אנחנו
ובעירנו", ושוב בפסוק ח "והשקית את העדה ואת בעירם". הבדל זה
תואם את שאר ההבדלים בין שתי הפרשות שרמזנו אליהם באותו עיון.

מה ייעשה בשטחי הכיבוש הגדולים והבלתי-צפויים הללו שנפלו ביד ישראל?
 האם ישאירו ריקים מאחיזה ישראלית?
 אם כך יעשו, ישתלטו עליהם בני העמים הסמוכים או אחרים שיבואו מרחוק.

לשם כך באה אותה פתיחה מוזרה של דבריהם, שבה הם מונים כרוכלים שמותיהן של תשע ערים בשטחי הכיבוש.

השומע, שעדיין אינו מבין את תכלית דבריהם, נודד עמם מעיר לעיר. נופיהן של ערים שחרבו והן עומדות עתה נטושות חולפים לנגד עיני רוחו, ומאליה עולה השאלה:
מה ייעשה בכל הערים הרבות הללו?
מי יתפוס אותן וישתלט על השטחים הגדולים של הארץ הזאת?

וכאן באה התשובה הרמוזה (בפסוק ד'): "הארץ... ארץ מקנה הוא, ולעבדך מקנה".

כלומר ההיגיון הכלכלי והיישובי הרי מחייב להתאים ארץ מקנה לשבטים העוסקים בגידול מקנה, וכאשר הדבר גם מתאים לצרכים הלאומיים המידיים של ישראל לא נותר אלא לצפות להצעתו ההגיונית של משה:
'הישארו בארץ הזאת והתנחלו בה, אל תעברו עמנו את הירדן.'

וכמו שאומרת נחמה ליבוביץ:

8. נחמה ליבוביץ

"הם רמזו - אך הוא (משה) לא נרמז".

שתיקה כבדה משתררת.

משה מבין, כמובן, את כוונתם, אך רוצה לשמוע את בקשתם המפורשת יוצאת מפיהם.

האם סבורים הם שאחיהם יבואו למלחמה והם ישבו פה?
 האם יעזו לבטא במו פיהם בקשה חצופה זו?
שתיקה זו היא המומחשת בהפסק הפרשה לאחר פסוק ד.

משראו בני גד ובני ראובן שתוחלתם נכזבה, ומשה אינו פוצה פה אלא עושה עצמו כאילו אינו מבין את בקשתם הנרמזת, נאלצו לדבר בשנית ולפרש את בקשתם. זהו פשרו של "ויאמרו" שבראש פסוק ה. הן הפסק הפרשה והן התיבה "ויאמרו" באים ללמד כי אין דבריהם שבפסוק ה המשך ישיר לדבריהם שבפסוקים ג-ד, לא מבחינת רצף הזמן - שכן הפסקה של שתיקה הייתה בינתיים - ולא מבחינת התוכן - שכן בפסוק ה גילו את מה שניסו להסתיר בדבריהם הקודמים.

מששמע משה את דבריהם המפורשים "אל תעברנו את הירדן", ידע כי עליו להוכיחם והעמידם על מקומם.

הציודק "המוסרי" של בני גד ובני ראובן לבקשתם

ונשאלת השאלה: האם אין בני גד ובני ראובן חשים בעיוות המוסרי שיש בבקשתם?
 הרי את ארץ סיחון כבשו כל שבטי ישראל במלחמה משותפת.

הדובר אינו רגיל לפתוח בפרטים בטרם הקדים להם כלל, ועל כן היו צריכים לומר: 'הארץ אשר הכה ה', עטרות ודיבון... ארץ מקנה היא.'

אך אפילו היו מנסחים כך את דבריהם, עדיין יש מקום לשאול: מה צורך בפירוט שמותיהן של ערים אלו? לאחר שפרשו את הנתונים הגאוגרפיים והכלכליים הרלוונטיים לבקשתם בפסוקים ג-ד, באה עצם הבקשה בפסוק ה:

ויאמרו: אם מצאנו חן בעיניך יתן את הארץ הזאת לעבדך לאחזה, אל תעברנו את הירדן.

ונשאלת השאלה מדוע מקדימה המילה "ויאמרו" את בקשתם - הרי איש לא הפסיק אותם באמצע דבריהם? (ובפסוק ב' המהווה את ההקדמה לדבריהם כבר נאמר ויאמרו).

ולא זו בלבד שהמילה "ויאמרו" מפסיקה בין שני חלקי דיבורם, אלא אף הפסק של פרשה סתומה חוצץ ביניהם.

וכפי שראינו לעיל שבפירוש כוונת דבריהם האחרונים "אל תעברנו את הירדן" נחלקו ר"י אברבנאל, שכתב ש"לא כיוונו שלא ילכו שמה עם אחיהם, אלא לעניין הירושה אמרו כן, שלא יעבירו שמה להתנחל בארץ", ור"י עראמה, שכתב "כי מתחילה לא היה דעתם לעבור עמהם למלחמה, וזה מה שאמרו 'אל תעברנו את הירדן'."

ונשאלת השאלה לאיזה פירוש נוטה פשוטו של מקרא?

ננסה לבאר את דבריהם של בני גד ובני ראובן דווקא מן המילים האחרונות הללו.

הרב אלחנן סמט מסביר שפירושו של ר"י עראמה, בעל העקדה, נראה מתאים יותר לפשט המילים מזה של ר"י אברבנאל, מכיוון שהפועל "תעברנו" מתייחס לגופות ולא לנחלות.

לפי פירוש ר"י א היה עליהם לומר 'אל תנחילנו מעבר לירדן'.

ועוד: אם הכוונה לנחלות, כדברי ר"י א, מילים אלו נראות כמיותרות, שהרי כבר אמרו לפני כן "יתן את הארץ הזאת לעבדך לאחזה".

על פי פירושו של בעל העקדה, ניתן להבין את הסיטואציה שבה עומדים נציגי השבטים:

הם באים לבקש דבר, וחשים שיש בבקשתם מרכיב בעייתי במיוחד:

קבלת הארץ שהם חפצים בה ושמתיאמה לצורכיהם תוך פרישה מאחיהם, אשר ימשיכו את מסע הכיבוש בארץ כנען בלעדיהם.

דבר זה עלול לעורר התנגדות מובנת

(ועל פי ר"י עראמה הרעיון לשלב את קבלת הארץ הזאת עם מעבר עם אחיהם למלחמה בארץ כנען עוד לא עלה על דעתם).

לפיכך הם מעדיפים בתחילת דבריהם שלא לפרש את בקשתם אלא רק לרמז לה. הם היו מעדיפים שמה הוא שיציע להם להישאר ולהתנחל בממלכת סיחון.

בראש דבריהם הם רוצים לרמז שקיימת בעיה לאומית שיש לתת עליה את הדעת:

יד וְהָיָה קִמְתָם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוּת אֲנָשִׁים חֲטָאִים לְסִפּוֹת
עוֹד עַל חֲרוֹן אַף-יְהוָה אֶל-יִשְׂרָאֵל. טו כִּי תִשׁוּבֶן מֵאֲחֵרָיו וְיִסָּף
עוֹד לְהִינַיְחוֹ בְּמִדְבַּר וְשַׁחַתְתֶם לְכָל-הָעָם הַזֶּה.

מסגרתו של הנאום בנויה משני פסוקי תוכחה הפותחים אותו
(ו-ז) בשתי שאלות רטוריות נוקבות,
ומשני פסוקי תוכחה החותמים אותו (יד-טו).

גרעינו הגדול של הנאום הוא בששת הפסוקים המצויים
בתוֹךְ, בין תוכחה לתוכחה (ח-יג), ובהם תיאור חטא
המרגלים ועונשם של דור יוצאי מצרים.

תיאור חטא המרגלים בגרעינו של הנאום מתקשר לתוכחה
שבראשו, ביצרו זיקה ברורה בין משמעות בקשתם של שני
השבטים לבין מעשה המרגלים:

10. הזיקה בין משמעות בקשתם של שני השבטים לבין
מעשה המרגלים

התוכחה (ז)	מעשה המרגלים (ח-ט)
ולמה תנואון (תניאון קרי)	כה עשו אבתיכם... ויניאו
את לב בני ישראל	את לב בני ישראל
מעבר אל הארץ אשר נתן	לבלתי בא אל הארץ אשר
להם ה'.	נתן להם ה'.

התוכחה שבסוף הנאום (יד-טו) מבוססת על השוואה מפורשת
לתיאור חטא המרגלים ועונש דורם שקדם לה (יד): "והנה
קמתם תחת אבתיכם...".

השוואה עתה היא בין העונש שהביאו המרגלים על בני דורם
לבין העונש שעלולים בני גד ובני ראובן להביא על בני דורם
שלהם אם תתמלא בקשתם:

11. העונש שעלולים בני גד ובני ראובן להביא על בני דורם
שלהם אם תתמלא בקשתם

עונש דור יוצאי מצרים	תוצאת בקשתם של שני
	השבטים
(יג) ויחר אף ה' בישראל	(יד) לספוט עוד על חרון אף ה'
	אל ישראל
וינעם במדבר ארבעים שנה	(טו) ויסף עוד להניחו במדבר
עד תם כל הדור...	ושחתם לכל העם הזה.

הרב אלחנן סמט מסביר שהפעלים 'להניא-להניע-להניח'
יוצרים משחק מילים לכל אורך הנאום כשהם מקשרים חטא
לחטא, חטא לעונש ועונש לעונש: "למה תניאון את לב בני
ישראל" - "ויניאו את לב בני ישראל" - "וינעם במדבר" -
"להניחו במדבר".

במסגרת החיצונית של ארבעת הפעלים הללו מצויה התוכחה
על חטאם של שני השבטים והעונש הצפוי לדורם בשל כך,
ואילו בגרעין מתואר החטא שחטאו המרגלים והעונש
שהביאו על דורם.

משחק המילים הזה מבטא קשר לשוני בין החטא לעונשו
שהוא כעין מידה כנגד מידה: מי שמניא את ישראל מלבוא
אל הארץ אשר נתן להם ה' גורם לכך שה' מניע (או מניח) את
העם במדבר לתקופה ארוכה.

כמו כן מראה הרב אלחנן סמט שהמילה המנחה החוזרת
שבע פעמים לכל אורך הנאום היא שם ה'.

איזו הצדקה יש אפוא לבקשתם לזכות בשטחי הכיבוש הללו
בלא לסייע בידי אחיהם לכבוש את נחלותיהם שלהם?

בני גד ובני ראובן כבר ניסו להימלט מבעיה זו בדרך מיוחדת:
בראש דבריהם הם הגדירו את הארץ שהם חפצים בה בדרך
המלמדת כביכול על אמונה דתית עמוקה: "הארץ אשר הכה
ה' לפני עדת ישראל..." הגדרה "דתית" זו של מלחמת סיחון
מוזרה מאוד על רקע דבריהם המפורטים שאמרו למשה
בפסוקים טז-יט, בהצעתם החדשה, כפי שהעיר עליהם ר"י
עראמה:

9. "בעל העקדה"

ונדע את אשר בלבבם ונבוא עד תכונתו אם נתבונן בדבריהם
אשר בינם לבינו. הלא תראה כי הם אמרו (טז) 'גדרת צאן
בבנה וגוי', (יז) 'ואנחנו נחלץ חשים לפני בני ישראל עד אשר
הם הביאנו אל מקומם וישב טפנו בערי המבצר', (יח) 'לא
נשוב אל בתינו עד התנחל בני ישראל איש נחלתו...'. והנה
בכל אלו הדיבורים, מראש ועד סוף, לא זכרו את ה' ולא שמו
אליו לב, כמו שהיה ראוי ומחויב בכל המעשים אשר יעשה
האדם... וכל שכן בדברים גדולים כאלה, אם מפני שהסכנה
גלויה בהם זולתו יתעלה (- בזולת עזרתו) ואם לגודל ערכם,
אשר אין ראוי לייחס כי אם אל העליון שבפועלים... אבל
ייחסו הכול אל כוחם ועוצם ידם, והיו נשענים בעזיבת טפם
על חוזק ערי המבצר שיבנו. וגם בעניין הנחלה אמרו: 'עד
אשר אם הביאנו אל מקומם' וגוי' עד התנחל בני ישראל' וגוי'
כי באה נחלתנו אלינו' וגוי' - ולא נזכר שם שמים בפיהם.

ולא נזכר שם שמים בפיהם זולתי במה שאמרו בתחילת
דבריהם 'הארץ אשר הכה ה' לפני בני ישראל ארץ מקנה
הוא'. וכל דבריהם (בפסוקים טז-יט) מוכיחים על תחילתן,
שכיוונו בהזכרה זו לומר שאינם מבקשים דבר שמסרו עליו (-
בני ישראל) נפשם, רק מה שהכה ה' לפניהם, לא בחרבם ולא
בקשתם.

כלומר על פי בעל העקדה, תוך גיוס השקפה דתית שלא לשם
שמים, מנסים בני גד ובני ראובן לענות לעצמם ולאחרים על
שאלת העיוות המוסרי שיש בבקשתם.

נאומו של משה (ו-טו)

מעיון בנאומו של משה נראה שאין לראות בדברי משה
התפרצות ספונטנית של כעס ולא "קנטורין וחירופין" (כלשון
בעל העקדה) שנאמרו בעידא דריתחא ושאחר כך מתחרטים
עליהם.

מבנהו של הנאום והאמצעים הסגנוניים הנקטים בו מעידים
על מאמץ רטורי גדול, המכוון כולו להבהרת המסר שמשה
מעוניין להטמיע בבני גד ובני ראובן, והמסר הוא שבקשתם
מכילה סכנה לתוצאות דומות לאלו שהיו לחטא המרגלים.

ו נִיאֲמַר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גַד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הֲאֵחֵיכֶם יָבִאוּ לְמַלְחָמָה
וְאַתֶּם תִּשְׁבוּ פֹה. ז וְלָמָּה תִּנְאוּן (תְּנִיאוּן) אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵעַבֵּר אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה.

ח כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְחֵי אֶתֶם מִקְדָּשׁ בְּרַגְעַ לְרָאוֹת אֶת-
הָאָרֶץ. ט וַיַּעֲלוּ עַד-נַחַל אֲשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיִּנְיִאוּ אֶת-לֵב
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבַלְתִּי-בֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה. י וַיַּחַר-
אֵף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר. יא אִם-יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים
הָעֹלִים מִמִּצְרַיִם מִבְּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וַמַּעֲלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב כִּי לֹא-מֵלֶאֱוֹ אַחֲרָי. יב
בַּלְתִּי כָּלֵב בֶּן-יִפְנֶה הִקְנִי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן כִּי מֵלֶאֱוֹ אַחֲרֵי יְהוָה.
יג וַיַּחַר-אֵף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בְּמִדְבַּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד-תֵּם
כָּל-הַדּוֹר הַעֹשֶׂה הַרַע בְּעֵינֵי יְהוָה.

אף על בני ראובן ובני גד נאמר (בפסוק א) "ויראו את ארץ...", וכי כתוצאה מכך הם מניאים את לב בני ישראל מעבור אל הארץ... אולם הללו, ארץ אחרת ראו, לא את זו "אשר נתן להם ה' ". הם ראו את ארץ סיחון ועוג, והיא דווקא מצאה חן בעיניהם, עד כדי כך שהם חפצים להסתלק משייכותם לארץ אשר נתן להם ה' ולהישאר במקומם.

בכך הם עלולים להשפיע על אחיהם שיאמרו אף הם: הרי כבשנו עתה ארץ רחבת ידיים, מנחל ארנון ועד הר חרמון, וטובה היא הארץ.

למה עלינו להמשיך אל הארץ האחרת ולהיכנס למלחמה ממושכת לשם כך?

אף אנו, כמו בני גד ובני ראובן, חפצים להתיישב במרחבים העצומים והריקים הללו ולמצוא בהם סוף סוף נחלת שדה וכרם, ואת הכניסה לארץ אשר נתן ה' נדחה לדור אחר.

כך יניאו בני גד ובני ראובן את לב אחיהם מלהיכנס לארץ.

אם כך יקרה, חס ושלום, תהא בכך "שיבה מאחרי ה' " (פסוק טו), והתוצאה תהא "שיבה שישב ה' את העם אל המדבר והשחתת כל העם הזה."

משה יוצר גם דמיון בין עונש לעונש:

- "למה תניאון את לב בני ישראל"
- "ויניאו את לב בני ישראל"
- "וינעם במדבר"
- "להניחו במדבר."

כלומר במסגרת החיצונית של ארבעת הפעלים הללו מצויה התוכחה על חטאם של שני השבטים והעונש הצפוי לדורם בשל כך, ואילו בגרעין מתואר החטא שחטאו המרגלים והעונש שהביאו על דורם.

משחק המילים הזה מבטא קשר לשוני בין החטא לעונשו שהוא כעין מידה כנגד מידה:

מי שמניא את ישראל מלבוא אל הארץ אשר נתן להם ה' גורם לכך שה' מניע (או מניח) את העם במדבר לתקופה ארוכה.

ראוי גם לשים לב לעובדה שגם משה גם בני גד ובני ראובן מדברים על הארץ, אבל כל אחד מהם מתכוון לארץ אחרת, כפי שניתן לראות מהטבלה הבאה:

12. איזה "ארץ" רואה כל אחד מהצדדים

1	(א) ויראו את ארץ יעזר (ז)	ולמה תניאון... מעבר אל ואת ארץ גלעד
2	(ד) הארץ אשר הכה ה' (ח)	הארץ אשר נתן להם ה'... בשלחי אתם מקדש ברנע לראות את הארץ
3	(-) ארץ מקנה הוא (ט)	...ויראו את הארץ
4	(ה) יתן את הארץ הזאת (-)	ויניאו... לבלתי בא אל הארץ אשר נתן להם ה'

כלומר ביחס לבני גד ובני ראובן "הארץ הזאת" היא הארץ היחידה ואין בלתי,

וההפך הגמור ביחס למשה:

רק הארץ אשר נתן להם ה' ראוייה להיקרא ארץ, ואין בלתי.

שבע הופעותיה יוצרות את שלד הנאום במבנה כיאסטי התואם את מבנהו של הנאום כפי שתיארנוהו לעיל.

• ההופעה הראשונה של שם ה' (פסוק ז) מקבילה לשביעית (יד): שתייהן נתונות בדברי התוכחה לשני השבטים על חטאם (בפסוק ז) ועל תוצאתו הצפויה (בפסוק יד).

• הופעות 2-3 עוסקות בחטאם של המרגלים (פסוק ט) ובעונש שנשבע ה' להביא על דורם (ק), והן מקבילות להופעות 5-6 (שתייהן בפסוק יג), המתארות שתייהן את עונשם של דור יוצאי מצרים.

• ההופעה המרכזית מבין השבע, היא זו הרביעית (פסוק יב), מעלה על נס את המופת החיובי במעשיהם של כלב ויהושע, היחידים מבני דורם שעתידים לזכות להיכנס לארץ, "כי מלאו אחרי ה' ".

ונשאלת השאלה מהו הדמיון בין חטא המרגלים ותוצאותיו לבין בקשתם של שני השבטים ותוצאותיה הצפויות שאלו מכוון הנאום.

ונתחיל במה שלא נאמר בנאום:

משה אינו חושד בבני גד ובני ראובן כי הם מפחדים מאנשי הארץ ומן המלחמה בהם ואינם בוטחים בה' (כפי שכתב הרמב"ן). אין לכך כל ביטוי בדבריו.

נראה שטעות כזו לא יכלה לעלות על דעתו לאחר שראה את שבטי ישראל, ובהם השניים הללו, נלחמים ומנצחים את סיחון ועוג אויביהם.

אף בקשתם הנוכחית, להישאר לבדם בממלכת סיחון בשעה שאחיהם יהיו עסוקים במלחמה בצד השני של הירדן, אינה מלמדת על פחדנות אלא על ביטחון עצמי רב.

יותר מכך: אף את חטא המרגלים ודורם אין משה מתאר כפחד מאנשי הארץ וכחוסר ביטחון בה' (כפי שכתב הרמב"ן).

אין בכל הנאום הזה הזכרה של עם כלשהו מלבד ישראל.

והדבר מסתבר:

כיוון שבני גד ובני ראובן אינם נאשמים בפחדנות ובחוסר ביטחון בה', כדלעיל, אין טעם לתאר את חטא המרגלים בתחום שאין בו דמיון לחטאם של שני השבטים.

במה מאשים אפוא משה את המרגלים ובני דורם ואת נציגי השבטים העומדים עתה לפניו?

ביחסם אל הארץ אשר נתן ה' לישראל.

המרגלים נשלחו לראות את הארץ (ח), ומה שאירע הוא "ויראו את הארץ ויניאו את לב בני ישראל לבלתי בא אל

הארץ...". ומכיוון שזו "הארץ אשר נתן להם ה' ", הרי מי שאינו חפץ בה "לא מלא אחרי ה' ", ואילו כלב ויהושע החפצים בה - "מלאו אחרי ה' ".

הדור המואס בארץ והבועט במתנת ה' אינו נאשם אפוא בחולשת אמונתו וביטחונו בה' אלא בהיותו "הדור העשה

הרע בעיני ה' ".

התחייבות זו שלהם ודאי חדשה היא, והיא מצריכה התייעצות והחלטה. שבנו אפוא אל דברי בעל העקדה. אולם השאלה המרכזית היא מדוע בכלל התחייבו בני גד ובני ראובן על כך?

מסתבר שעשו זאת כתשובת המשקל על בקשתם להישאר בארץ סיחון כבר מעתה, ולאחר שהבינו מדברי משה את חומרת בקשתם.

אם הייתה כוונתם מראש להשתתף עם אחיהם במלחמה, ומשה לא הבין זאת, כדברי רי"א, לא הם שצריכים היו לפייסו בהתחייבות חדשה וגדולה, אלא הוא זה שצריך היה לפייסם.

כמו שלמד ר' אלעזר ממעשה עלי שפייס את חנה לאחר שחשד בה בשכרות:

13. ברכות לא ע"ב

מכאן לחושד את חברו בדבר שאין בו, שצריך לפייסו, ולא עוד אלא שצריך לברכו.

אולם משה, לא זו בלבד שאינו מפייסם על שהאשימם על לא עוול בכפם ואינו מברכס, אלא שהוא עוד נכנס עמם למשא ומתן מפורט ומתנה עמם תנאי כפול, כאומר:

14. רי"א

"אין אני יודע אם באמת ובתמים אתם אומרים ונודרים אשר אמרתם, או אם הוא רמאות שווא ודבר כזב".

סיכום

לאור דברינו, נראה לאמר כדברי בעל העקדה ר"י עראמה שמשה אכן הבין היטב את כוונתם הראשונה, הנובעת בבחירות במילותיהם "אל תעברנו את הירדן", וכדון האשימם בנאומו בהאשמה חמורה.

נאווו השיג את מטרתו והבהיר לבני גד ולבני ראובן את חומרת בקשתם.

הם פנו להתייעץ בינם לבין עצמם, וניסחו הצעה חדשה שתבטל את הטענות שהשמיע משה כנגדם.

או אז הם ניגשו אל משה ופרשו לפניו את הצעתם החדשה, וזו אכן התקבלה על דעתו בתיקונים אחדים, שגם בהם יש כדי ללמד על אופיים החומרני של בני גד ובני ראובן ועל אישיותו המחנכת של משה, שיועד לרומם את בני שיחו הן במשא ומתן של נועם והן בנאום חובלים.

ומעיר הרב אלחנן סמט כי בסופו של דבר ממחיש אף סיפורנו את הפער הגדול בין דור יוצאי מצרים לדור כובשי הארץ. דווקא על רקע ההשוואה שערך משה בנאומו בין שני השבטים לבין המרגלים מתבלטת העובדה שבני גד ובני ראובן מתנערים חיש קל מן ההשוואה הזו, וללא כל קושי נפשי או מעשי הם מעמידים עצמם בראש הלוחמים למען כיבוש הארץ.

נשאלת השאלה, לאור דברינו עד עתה:

כיצד ביטלה נכוונתם של בני גד ובני ראובן להיחלץ חושים לפני בני ישראל במלחמה בארץ כנען את התנגדותו של משה לבקשתם.

• ראשית, החשש מפני השפעה על שאר השבטים, עד כדי התפוררות המסגרת הלאומית, בטל עתה - מעתה אין שום שבת רשאי להתיישב על אדמתו עד שכל השבטים כאחד יסיימו את מלחמת הכיבוש.

• שנית, השותפות במלחמת הכיבוש, תוך נכוונות לעמוד בראש הלוחמים, מהווה אינדיקציה ליחסם אל הארץ. בצאתם חלוצים לפני אחיהם הם יבטאו בשפת המעשים את שותפותם ביעוד שמיעד ה' לעמו - כיבוש "הארץ אשר נתן להם ה'" וההתנחלות בה, אף שהם עצמם בחרו מסיבות כלכליות להתנחל בשוליה.

אך למרות כל זאת נראה שהביקורת על העדפתם את "הארץ הזאת" על פני הארץ היעודה לא נעלמה (וראה את דברי מדרש במדבר רבה שהובאו לעיל).

הצעתם המתוקנת של בני גד ובני ראובן (טז-יט)

לאחר סיום נאומו של משה בפסוק טו יש הפסק של פרשה סתומה, ואז נאמר (במדבר ל"ב ט"ו-י"ט):

טו וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְדֹת צֶאֱן נִבְנָה לְמִקְנֵנוּ פֶה וְעָרִים לְטַפְנוּ. יז וַאֲנַחְנוּ נַחֲלָץ חָשִׁים לְפָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם-הִבִּיאֵם אֶל-מְקוֹמָם וַיֵּשֶׁב טַפְנוּ בְּעָרֵי הַמְּבָצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ. יח לֹא נָשׁוּב אֶל-בְּתִינּוּ עַד הַתְּנַחַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ. יט כִּי לֹא נִחַל אִתָּם מַעֲבָר לִירְדֵן וְהִלָּאָה כִּי בָּאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ מַעֲבָר הִירְדֵן מִזְרְחָה.

גם בפירושו של פסוק ט"ו נחלקו ר"י אברבנאל ור"י עראמה, בהסבר השאלה מדוע היו צריכים בני גד ובני ראובן לגשת אל משה בעוד שלא עזבו את המקום, והם פירשוהו איש לשיטתו.

מסתברים דברי בעל העקדה, שהם ניגשו אל משה לאחר פסק זמן (המומחש בהפסק הפרשה) שבו ערכו התייעצויות ביניהם, ולאחר שניסחו הצעה חדשה אשר תבטל את הביקורת שביקר אותם משה בנאומו.

לדעת ר"י אברבנאל דבריהם היו תגובה מיידית לנאומו של משה, והם נועדו להעמידו על אי-ההבנה שלו את הצעתם הראשונה, ועל כן ניגשו לומר את הדברים באוזניו, משום כבודו.

אולם הבה נתבונן בתוכן דבריהם:

אם כדברי רי"א, די היה לציין את אי-ההבנה ולתקנה, כלומר להבהיר למשה כי יעברו להילחם עם אחיהם בשווה.

אולם בפועל הם מתחייבים ליותר מכך:

הם מתחייבים להיחלץ חושים לפני בני ישראל וללוות אף את תהליך ההתנחלות שלהם בארץ (יעד אשר אם הביאנם אל מקומם").